

15-16 HAZİRAN 1970'DE NE OLDU?

Geçtiğimiz Mayıs ayında Bursa Renault işçilerinin başlattığı ve 5000'in üzerinde işçinin katıldığı direniş Türkiye işçi sınıfının mücadele geleneğinin bir devamıdır. İşçi sınıfının en büyük ve kitlesel direnişi ise 15-16 Haziran 1970'de İstanbul'da gerçekleşmiştir.

1970'te, çalışma yaşamını ve temel sendikalar mevzuatını düzenleyen 274 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ile 275 sayılı Sendikalar Yasası'nda değişiklik yapan tasarı, Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin işbirliğiyle önce Millet Meclisi, ardından Senato'dan (o yıllarda TBMM iki organdan oluşuyordu) geçirildi. Yapılan değişiklik, işçilerin sendika seçme özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlamakta, sendika değiştirmeyi güçleştirmekteydi.

Kanunlaşan tasarı esas olarak Türk-İş'ten DİSK'e işçi akışını önlemeyi amaçlamaktaydı. DİSK ve bağlı sendikalar yeni yasaya tepki gösterdiler. Türkiye İşçi Partisi ise söz konusu yasa değişikliklerini Anayasa Mahkemesi'ne götüreceğini açıkladı ve iptal davası açtı.

DİSK'li sendikacıların ve yöneticilerin tepkileri, 15 Haziran 1970 sabahı, İstanbul'un belli başlı merkezlerine doğru yürüyüşe geçmeleriyle yeni bir evreye girdi. Son 1,5 yıldır bazı büyük fabrikalarda çeşitli işçi hareketleri ve direnişleri sürmekte olduğundan birçok fabrikada ve işçi semtinde gerginlik artmıştı. 15 Haziran 1970'te patlak veren olaylar da bir nevi dışavurum oldu. Kentin Anadolu yakasında başlayan yürüyüş, Kartal ilçesinden yürüyüşe katılan işçilerle Ankara Asfaltı (E-5 karayolu) boyunca ilerlerken, kendilerine başka fabrikalardan da katılanlar oldu. Göztepe dolaylarında, Otosan Fabrikası işçileri ile DMO işçileri de onlara katıldı ve yürüyüş saat 17:00'ye kadar sürdü. Bir başka yürüyüş kolu da Beykoz ve Paşabahçe'den Üsküdar'a doğru oluştu. 16 Haziran'da ise Gebze'den başlayan işçi yürüyüşü, Kartal'dan katılan işçilerle birleşerek Bağdat Caddesi üzerinden Kadıköy İskele Meydanı'na kadar ulaştı.

Avrupa yakasında ise 15 Haziran 1970'te, Bakırköy - Topkapı - Sağmalcılar güzergahında yürüyüş yapıldı. 16 Haziran'da da, kentin Topkapı dışındaki kesimlerinden gelen kollar birleşip, Aksaray üzerinden önce Sultanahmet'e, oradan Cağaloğlu ve Eminönü'ne geldiler. Valilik, Haliç üzerinde yer alan o zamanki iki köprüyü de açtırarak, eylemcilerin Beyoğlu tarafına geçmesini engelledi. Levent ve Beyoğlu'nda da küçük yürüyüş kolları oluşmuştu.

Gösterilere pek çok fabrikadan 75.000 dolayında işçi katıldı. Gösterilen tepki esas olarak DİSK üyesi işçilerden geldiği halde, yürüyüşlere çok sayıda Türk-İş işçisi de toplu halde katıldı. Olayların birinci günü akşamı Bakanlar Kurulu 60 günlük bir sıkıyönetim ilan etti. DİSK ve bağlı sendikaların yöneticilerinin pek çoğu Sıkı yönetim Mahkemeleri'nce tutuklandılar ve yargılandılar. Kadıköy'de meydana gelen olaylarda 2 işçi, 1 polis ve 1 esnaf yaşamını yitirdi. 16 Haziran'da Ankara, Adana, Bursa ve İzmir'de de küçük çaplı olaylar yaşandı.

16 Haziran'da Kocaeli ve İstanbul'da sıkıyönetim ilan edildi.

Olayların ardından CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Genel Başkan İsmet İnönü ile birlikte partisi adına, Türkiye İşçi Partisi'nden ayrı olarak Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Anayasa Mahkemesi, yasa değişikliği konusunda açılmış olan davaları daha sonra karar bağlayarak, söz konusu yasa değişikliklerini iptal etti. Yasa da anayasaya aykırı olduğu için Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi.

12 Mart ve 12 Eylül Askeri Darbelerinde Kemal Türkler ve diğer DİSK yöneticileri, halkı kıskırtmak ve bölücülük propandası yapmaktan yargılandılar; davalardan beraat ettiler.

kararlı ve bilinçli yürüyüş
15-16 Haziran
direnışı

